

## ΟΜΟΙΟΠΡΟΤΟΙ

## ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

ΘΕΩΡΙΑ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Προσδίδει μόνιμη ιδιότητα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει.</li> </ul>	<p><b>Θαυμαστή</b> δύναμις (εξαιρετική δύναμη)</p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Συμφωνεί με αυτό σε γένος, αριθμό και πτώση και συχνά συνοδεύεται από άρθρο.</li> </ul>	<p><b>Ὁ νομιζόμενος</b> λόγος (ο καθιερωμένος λόγος)</p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Είναι συνήθως επίθετο.</li> </ul>	<p>Παραινῶ σοι μετά <b>πολλῆς</b> εὐνοίας (σε συμβουλεύω με πολλή φιλική διάθεση)</p>
<p>Μπορεί ακόμη να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Αντωνυμία</li> <li>• Αριθμητικό</li> <li>• Επιθετική μετοχή</li> <li>• Ουσιαστικό, που δηλώνει ηλικία, εθνικότητα, επάγγελμα, αξίωμα, ιδιότητα, όταν προσδιορίζει τις λέξεις <i>άνηρ, γυνή, παῖς, ἄνθρωπος</i></li> <li>• Κύριο γεωγραφικό όνομα με άρθρο που μπαίνει μπροστά από τον όρο που προσδιορίζει και συμφωνεί μ' αυτόν σε γένος και αριθμό</li> <li>• Επίρρημα με άρθρο</li> <li>• Εμπρόθετος προσδιορισμός με άρθρο</li> <li>• Γενική πτώση ουσιαστικού ή αντωνυμίας με άρθρο</li> <li>• Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, όταν η αναφορική αντωνυμία συμφωνεί σε γένος, αριθμό και πτώση με τον προσδιοριζόμενο όρο</li> </ul>	<p><b>Οἱ ἡμέτεροι</b> πρόγονοι (οι δικοί μας πρόγονοι)</p> <p><b>Χίλιοι</b> στρατιῶται ἀπέθανον (χίλιοι στρατιώτες πέθαναν)</p> <p><b>Αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι</b> (οι δημοκρατικές πόλεις)</p> <p><b>Ἄνδρες δικασταὶ</b> (ἄνδρες δικαστές)</p> <p><b>Ἡ Ἀχερουσία</b> λίμνη (η λίμνη Αχερουσία)</p> <p><b>Τοὺς πλησίον</b> πολεμίους κακῶς ἐποίουν (προκαλούσαν ζημιές στους γειτονικούς τους εχθρούς)</p> <p><b>Οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν</b> πρέσβεις (οι Αθηναῖοι πρέσβεις)</p> <p><b>Ὁ τοῦ βασιλέως</b> θρόνος (ο βασιλικός θρόνος)</p> <p><b>Ἔλαβεν ὀπλίτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν</b> (πήρε οπλίτες, που ήταν όλοι ανδρείοι)</p>

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

ΘΕΩΡΙΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

• Προσδίδει μία παροδική ιδιότητα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει.

• Συμφωνεί με αυτό σε γένος, αριθμό και πτώση και δεν έχει άρθρο.

Μπορεί ακόμη να είναι:

• Επίθετο

Αγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν (Ο Αγησίλαος με πρόσωπο πολύ χαρούμενο διέταξε τους πρέσβεις να ανακοινώσουν στον Τισσαφέρνη)

• Αντωνυμία

Ἐκείνους παύσω τοιαύτην ἔχοντας τὴν γνώμην (θα σταματήσω εκείνους που έχουν τέτοια γνώμη)

• Επιθετική μετοχή (χωρίς άρθρο)

Ἴππεὺς τις προσήλαυνε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ (κάποιος ἰππέας πλησίασε καλπάζοντας με μεγάλη ταχύτητα και με το ἄλογό του λουσμένο στον ιδρώτα)

• Οι λέξεις *πᾶς, ἅπας, σύμπας, ὅλος, μόνος, ἕκαστος, αὐτός, ἄκρος, μέσος, ἔσχατος*, καθώς και οι αντωνυμίες *ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος* όταν δεν έχουν άρθρο, είναι κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

Νομίζω ἅπαντας ὑμᾶς ἔχειν τὴν αὐτὴν διάνοιαν (νομίζω ότι ὅλοι εσείς έχετε την ίδια σκέψη)

Προσοχή: όταν αυτές οι λέξεις είναι έναρθρες, λειτουργούν ως επιθετικοί προσδιορισμοί.

Οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ' ἂν διελεθεῖν (ὅλου του κόσμου οι ἄνθρωποι δεν θα μπορούσαν να περάσουν από μέσα)

ΠΙΝΑΚΑΣ 33β

## ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ – ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ

προσδιορισμός	προσδιοριζόμενος όρος	χαρακτηρισμός	παραδείγματα
+ άρθρο	+ άρθρο	επιθετικός	τῷ ὀξει τῷ πελέκει
- άρθρο	- άρθρο	επιθετικός	ὀξει πελέκει
+ άρθρο	- άρθρο	επιθετικός	τῷ ὀξει πελέκει
- άρθρο	+ άρθρο	κατηγορηματικός	ὀξει τῷ πελέκει

ΠΙΝΑΚΑΣ 34α

## ΠΑΡΑΘΕΣΗ

- Είναι το ουσιαστικό ή το ονομαστικό σύνολο, που προσδιορίζει κάποιο άλλο ουσιαστικό.
- Συμφωνεί με αυτό σε γένος, αριθμό και πτώση.
- Αποδίδει στον όρο δίπλα στον οποίο τίθεται ένα κύριο ή γνωστό γνώρισμα.
- Ακολουθεί μετά τον προσδιοριζόμενο όρο.
- Είναι έννοια γενικότερη από αυτή την οποία προσδιορίζει.
- Αναλύεται σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.

Αριστοτέλης, ὁ φυγὰς, ἐπέμφθη ὑπὸ Λυσάνδρου τοῖς ἐφόροις (ο Αριστοτέλης, ο εξόριστος, στάλθηκε από τον Λύσανδρο στους εφόρους)

Ταῦτα Ὅμηρος ὁ ποιητὴς πεποίηκε (αυτά έκανε ο Όμηρος, ο ποιητής)

## ΘΕΩΡΙΑ

Παράθεση δέχονται:

- τα ουσιαστικά
- οι αντωνυμίες (κυρίως οι προσωπικές και οι δεικτικές)

## ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Οὗτος ἐστὶ Πρωταγόρας ὁ σοφιστὴς (αυτός είναι ο Πρωταγόρας ο σοφιστής)

Καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγενημένοις (κι εμεῖς, οι στρατηγοί, στενοχωριόμασταν μ' αυτά που είχαν γίνει)

## ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΠΑΡΑΘΕΣΗΣ

## ΘΕΩΡΙΑ

## ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

## ΠΡΟΕΞΑΓΓΕΛΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Προσδιορίζει το περιεχόμενο μιας ολόκληρης πρότασης και όχι έναν όρο και κανονικά προηγείται της πρότασης.

Μπορεί να είναι:

α. ουδέτερο ουσιαστικοποιημένων επιθέτων, μετοχών, ουσιαστικών και λεκτικών συνόλων: τὸ δεινότατον, τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἀναγκαιότατον, τὸ λεγόμενον, τὸ μέγιστον, τὸ τοῦ ποιητοῦ, τὸ τοῦ Ὁμήρου, σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, μαρτύριον δέ, τὸ κεφάλαιον, ταῦτόν τοῦτο, τοῦναντίον, δυοῖν θάπτερον κ.ά.

β. αναφορική πρόταση που εισάγεται με τις αντωνυμίες ὃ, ὅπερ, οἷον.

Τὸ μέγιστον, σὺ μὲν τοὺς Ἕλληνας εὖνους ἔξεις, ἐκεῖνοι δὲ δυσμενεστάτους (καὶ το σπουδαιότερο, εὐὸ θα καταστήσεις τοὺς Ἕλληνας φιλικούς, ἐνὼ ἐκεῖνοι πάρα πολὺ ἐχθρικούς)

Ἄλλ' ἦ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (ἀλλὰ πράγματι, ὅπως λένε, ἐρχόμαστε κατόπιν ἐορτῆς)

Ἄλλ' ὅπερ μέγιστόν ἐστι, καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ θεὸς ἐνεφύσησε (ἀλλὰ αὐτὸ που εἶναι τὸ σπουδαιότερο, ὁ θεὸς δημιούργησε γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὴν ψυχὴ πάρα πολὺ δυνατῆ)

## ΕΠΙΜΕΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Βρίσκεται ὑστερα ἀπὸ οὐσιαστικό ἢ ἐπιμεριστική ἀντωνυμία που δηλώνει σύνολο ὁμοειδῶν προσώπων ἢ πραγμάτων στὴν ἴδια πτώση καὶ δηλώνει μέρος τοῦ συνόλου αὐτοῦ. Εἶναι συνήθως οἱ λέξεις ὃ μὲν ... ὃ δέ, πολλοὶ μὲν ... πολλοὶ δέ, οὗτοι μὲν ... οὗτοι δέ.

Πάντες ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν ποταμόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ σκευοφόρα (ὅλοι ἐφυγαν, ἄλλοι πρὸς τὸν ποταμό, ἄλλοι πρὸς τὶς ἀμαξες)

## ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ

Οἱ κτητικές ἀντωνυμίες ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος δέχονται ὡς παράθεση σε γενική πληθυντικού τὴν ὀριστική ἀντωνυμία αὐτῶν ἢ τὴ γενική πληθυντικού κάποιου οὐσιαστικού.

Ἵμεῖς οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐλευθερίας τολμᾶτε πολεμεῖν (εσεῖς οὔτε γιὰ τὴ δική σας ἐλευθερία δὲν τολμᾶτε νὰ πολεμήσετε)

Ἡ ἡμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη (ἡ δική μας τέχνη τῶν σοφιστῶν)

## Παρατηρήσεις

Παράθεση είναι και η έναρθη γενική κύριου ονόματος μετά την παράλειψη των εννοούμενων *υίός, θυγάτηρ, δούλος, σύζυγος*.

Ηγείτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξίδαμου (*αρχηγός ήταν ο Αρχίδαμος, ο γιος του Ζευξίδαμου*)

Παράθεση παίρνουν τόσο οι προσωπικές όσο και οι δεικτικές αντωνυμίες, είτε υπάρχουν είτε εννοούνται.

Τούτους τούς πρέσβεις ἐκάλεσα (*κάλεσα αυτούς τους πρέσβεις*)

Πολλές φορές σε μία κλητική προσφώνηση, που υπάρχει ή εννοείται, τίθεται ως παράθεση μία ονομαστική με άρθρο ή ολόκληρη αναφορική πρόταση.

Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι και οἱ ξύμμαχοι... (*ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι και σύμμαχοι...*)

Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι και ὅσοι τῶν ξυμμάχων πάρεστε... (*ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι και όσοι από τους συμμάχους παρευρίσκεστε...*)

Οι γεωγραφικοί όροι που βρίσκονται μετά από κύρια γεωγραφικά ονόματα (πόλεων, βουνών, λιμνών, νησιών, ακρωτηρίων) και δεν συμφωνούν με αυτά στο γένος, λειτουργούν ως παράθεση.

Ὀλυμπος τὸ ὄρος, ὑψηλότατός ἐστι (*ο Ολυμπος το βουνό είναι πανύψηλο*)

ΠΑΡΑΘΕΣΗ	ΕΠΙΞΗΓΗΣΗ
Ειδικό → γενικό	Γενικό → ειδικό

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ**

- Είναι το ουσιαστικό ή κάθε ουσιαστικοποιημένη λέξη που προσδιορίζει κάποιο άλλο ουσιαστικό.
- Συμφωνεί με αυτό σε γένος, αριθμό και πτώση.
- Διασαφηνίζει και επεξηγεί την αόριστη και γενική έννοια του όρου τον οποίο προσδιορίζει.
- Συνήθως έπεται του προσδιοριζόμενου όρου και χωρίζεται από αυτόν με κόμμα.
- Είναι έννοια ειδικότερη από τον προσδιοριζόμενο όρο.
- Στη μετάφραση μπορεί να αποδοθεί με το «δηλαδή».

**ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗΣ**

ΘΕΩΡΙΑ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Ουσιαστικό	Ὁ κοινὸς ἰατρὸς θεραπεύσει σε, <b>χρόνος</b> (ο κοινὸς γιατρός θα σε γιατρέψει, δηλαδή ο χρόνος)
Απαρέμφατο • Αναρθρο  • Έναρθρο	Δύο μάλιστα οἱ τῶν Περσῶν παῖδες ἐδιδάσκοντο, <b>ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι</b> (δύο πράγματα διδάσκονταν ιδιαίτερα τα παιδιά των Περσῶν, και να εξουσιάζουν δηλαδή και να εξουσιάζονται)  Τοῦτό ἐστι τὸ <b>ἀδικεῖν</b> , τὸ πλεον τῶν ἄλλων <b>ζητεῖν</b> ἔχειν (αυτό είναι αδικία, το να ζητάς δηλαδή να έχεις περισσότερα από τους υπόλοιπους)
Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση • Ειδική  • Ενδοιαστική  • Πλάγια ερωτηματική  • Αναφορική	Καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι <b>ταῦτα</b> , <b>ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ γένοιτο</b> (και ἔλεγαν οἱ Ἀθηναῖοι αὐτά, ὅτι δηλαδή δεν γίνονταν σωστά οἱ συνθήκες)  Οὐ <b>τοῦτο</b> ἐφοβεῖτο, <b>μή τινες πορεύσονται ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν</b> (δεν φοβόταν αὐτό, μήπως δηλαδή κάποιοι στρέφονταν ἐναντία στη δύναμή του)  Νόμῳ οὐ <b>τοῦτο</b> μέλει, <b>ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει</b> (μέλημα του νόμου δεν είναι αὐτό, πώς δηλαδή θα ζει στην πόλη ἐξαιρετικά καλά μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα)  Εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδὲ <b>ταῦτα</b> , <b>ἃ πάθοιτ' ἄν</b> , νῦν καιρὸν ἔχοντες οὐ <b>τολμήσετε</b> ; (ἐπειτα δεν ντρέπεστε, εἰς οὐτε αὐτά, τα οποία δηλαδή θα παθαίνατε, τώρα ἐνῶ ἔχετε ευκαιρία, δεν θα κάνετε;)

Δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση <ul style="list-style-type: none"> <li>• Αιτιολογική</li> <li>• Τελική</li> </ul>	Διὰ τοῦτο κρίνεται, ὅτι παρὰ τοὺς νόμους δημηγορεῖ (γι' αὐτό κρίνεται, ἐπειδὴ μιλά δημόσια ἀντίθετα με τοὺς νόμους) Τούτου ἕνεκα ταῦτα ἐποίησεν, ἵνα δοκῆ ἀγαθὸς εἶναι (γι' αὐτό τον λόγο ἔκανε αὐτά, για να φανεῖ δηλαδή ὅτι εἶναι ἐνάρετος)
Επίθετο	Τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἴδιοι ἂν τις τοιοῦτον ὄν, ἀψευδὲς καὶ χρηστόν (το ἦθος τῆς πόλης θα μπορούσε να δει κανεῖς ὅτι εἶναι τέτοιο, δηλαδή ειλικρινές και ἐνάρετο)
Μετοχή, δεικτική αντωνυμία, επίρρημα ή εμπρόθετος προσδιορισμός ως επεξήγηση κυρίως των επιρρημάτων ὡδε, οὕτω, οὕτως.	Ταύτην τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τοι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαύομενοι (αὐτὴ τὴν ἡμέρα ἔτσι προχώρησαν, δηλαδή αφενός με το να αγωνίζονται, και αφετέρου με το να αναπαύονται) Οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἕκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάττης, ἡμύνοντο (Οἱ Ἀθηναῖοι και ἀπὸ τα δύο μέρη ἀμύνονταν, δηλαδή και ἀπὸ τῆ στεριά και ἀπὸ τῆ θάλασσα)

### Παρατηρήσεις

1. Σπάνια η επεξήγηση τίθεται σε πτώση γενική (γενική επεξηγηματική), συνήθως όταν επεξηγεί γεωγραφικούς όρους.  
 Τὸ ὄρος τῆς Ἰστώνης (το βουνό τῆς Ἰστώνης)
2. Μερικές φορές η επεξήγηση μπορεί να συνοδεύεται ἀπὸ το ρῆμα λέγω (εννοῶ, θέλω να πω). Τότε εκφέρεται σε αιτιατική ως αντικείμενο του ρήματος (σπανιότερα στην πτώση του ουσιαστικού που επεξηγείται).  
 Προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω (φιλονίκησα με κακοήθη ἄνθρωπο, δηλαδή τον Ἀνδροτίωνα)  
 Τὸν παῖδα δείξει μητρί, τ' Ἐριβοία λέγω (θα δείξει το παιδί στη μητέρα, δηλαδή τὴν Ἐριβοία)
3. Στις φράσεις ἔχω ὄνομα, λαμβάνω ἐπωνυμίαν η επεξήγηση που ακολουθεῖ βρίσκεται σε πτώση ονομαστική.  
 ἔχω ὄνομα Σιμωνίδης (ονομάζομαι Σιμωνίδης)

### Προσοχή

Τα κύρια γεωγραφικά ονόματα είναι επιθετικοί προσδιορισμοί, όταν συμφωνούν κατὰ γένος και αριθμό.

Ὁ Εὐφράτης ποταμὸς (ο ποταμὸς Εὐφράτης)

Οι λέξεις ὄρος, λίμνη, πόλις, νῆσος με ἄρθρο είναι παραθέσεις όταν διαφέρουν στο γένος, αριθμό και πτώση και ακολουθούν τα κύρια γεωγραφικά ονόματα.

Ἡ Λευκίμμη τὸ ἀκρωτήριον (το ἀκρωτήριο Λευκίμμη)

Ὄταν τα γεωγραφικά ονόματα, ακολουθούν, είναι επεξηγήσεις.

Τὸ ὄρος ἢ Πάρνης (το βουνό Πάρνηθα)